

Szegényügy

SAKKÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ HAVI SZEMLE.

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: Budapest, IX.,
Boráros-tér 6. II., 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. HILSCHER REZSŐ

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 14 kor.

A haditelkek létesítésével kapcsolatos magánjogi eljárás szabályozása.

A hadirokkantak, özvegyek és árvák jövőjének biztosítására irányuló mozgalom, a haditelkek létesítéséről szóló 1820/1917. M. E. rendelettel új fejezethez érkezett. A rendelet kibocsátása, relatív értelemben, még korai, mert az, hogy a hadikárosultak nagy egészükben miként, ki által, mily feltételekkel jutnak ingatlanhoz, szabályozva még nincsen.

A rendeletnek néhol kiterjeszkedő vonatkozásai ugyan rámutatnak egy-néhány módozatra, azonban nem akarjuk hinni, hogy a végleges szabályozás csak ilyen, a kifejlődést lehetetlenné tevő, szűk keretekben fog történni. A harcosok s azok özvegyeinek és árváinak haditelkek alapítása útján való ingatlanhoz juttatása iránti mozgalom a külföldön mindenütt nagy lendülettel indult meg és az államoknak az az önérdelkeik felismerése által táplált jóindulata, mellyel e kérdéshez hozzányúltak s mellyel a társadalom érdeklődését ráirányították az e téren való tennivalókra, a várható eredményt tekintve, talán túl is lőtt a célon.

Németországban például a harcosok és azok hozzátartozói telepítésének kérdését tették a segítség módjainak középpontjává. Lehet, hogy az ottani körülmények kedvező eredménnyel kecsegtetnek, nekünk azonban vakon a német példát követnünk nem szabad s elsősorban a mi helyzetünkhöz kell alkalmazkodnunk.

A rendeletnek tartózkodó hangja remélni engedi, hogy megszabadulunk a sötétbe ugrástól, mely a hozzáértés nélkül, jelszavak erőszakolásával megindult mozgalmakat jellemzi és a helyzet kialakítása a tényleges szükséglet mértékéhez fog alkalmazkodni.

A mozgalomnak azt a részét, mely a háborúból egészségesen hazatérő harcosok telepítésére vonatkozik, nem érintjük ezúttal, a német törekvés e tekintetben nagyon helyes és bárcsak nálunk is hasonló szellemben kezdenének munkához.

A rendelet ezt a kérdést nem említi, hanem csupán a hadirokkantak, özvegyek és árvák ingatlanhoz való juttatásáról beszél.

A rendeletről kivehetően az Országos Hadigondozó Hivatal (Hadirokkantak Segélyalapja), a törvényhatóságok, az Országos Központi Hitelszövetkezet, a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége, társadalmi szervezetek és magánosok fognak alapítani.

Az ingatlanhoz való hozzájutás: a tulajdonjog megszerzése, esetleg annak haszonbérbe vétele.

Nem tudjuk, hogy a haditelekalapítók a telek rendelkezésre bocsájtásakor milyen elvet fognak követni, azonban félve-félünk attól a gondolattól, hogy a hadirokkant, özvegy, vagy árva a tulajdonjog megszerzésével egyidejűleg adósságba merülni kénytelen legyen.

Aki rendelkezik az ingatlan megvételéhez és a hasznosításhoz szükséges tőkével, az szerezzék meg annak tulajdonjogát, de ne engedjük romlásba jutni azokat, akik megfelelő összeggel ebből a célból nem bírnak.

És ezzel kapcsolatban nagy veszély fenyegeti a haditeltek tulajdonosait akkor, midőn a rendelet 12. szakaszában adott engedély kapcsán a hadirokkant rokkantsági ellátását, hadipótlékát, sebesülési pótdíját és bármely hasonló járandóságát, úgyszintén a hadiözvegy és árva a hősi halált halt utáni járandóságukat a haditelek vételárának törlesztésére, ily telek tehermentesítésére, vagy ily telekbe fordítandó beruházásokra lekötetik.

Elsősorban nem biztos, hogy a föld ára miként fog alakulni, lehetségesnek tartjuk, hogy a most oly rohamosan felszökött ár lényegesen módosulni fog. A rokkantakat, hadiözvegyeket és árvákat a konjunktúra szeszélyes változásainak és az ezzel előállható veszteségnek kitenni nem szabad. De nem szabad megengedni, hogy a hadikárosult azt az egyedüli biztos anyagi alapot, mely hadikárosult voltánál fogva járandóság alakjában rendelkezésére áll, elengedje maga alól és a nagy bizonytalanság elé menjen.

A termelésben is, a hozzáértés feltétlen szükségessége mellett, szintén a konjunktúrák uralkodnak, kedvezőtlen termelési viszonyok beálltával, járandóság híjján a hadikárosult létfenntartása is veszélybe kerül.

Veszélybe kerül azért is, mert a rendeletnek negyedik szakaszával megengedett végrehajtás bekövetkezése ellen biztos anyagi garanciára nem számíthat a hadikárosult.

Könnyelműség lenne a haditelek kérdését ezen az alapon kezelni. A készpénzzel nem rendelkező hadikárosultaknak csak az örökbérleti rendszer alapján szabad haditelekhez jutniuk és pedig olyan föltételek mellett, mint azt Prohászka Ottokár örökbérletrendszer-tervezetének 17. szakaszában kívánatosnak tartja: „a bérösszeg akként állapítandó meg, hogy a telektulajdonos által fizetett béren felül csak még egy bizonyos, a kezelési költségeknek s egy

teremtendő tartalékalap létesítésének megfelelő csekély összeggel legyen magasabb.” Az állam, – az Országos Hadigondozó Hivatal (Hadirokkantak Segélyalapja) útján, – a törvényhatóságok, a pénzintézetek, társadalmi szervezetek és magánosok feladata tehát a haditelkek tulajdonjogának megszerzése s általuk adandók azok örökbérletbe a hadikárosultaknak. A haditelkek létesítésénél különös tekintetbe kell venni, hogy a gazdasági termelésre szolgáló haditelkek csak¹ olyanoknak adhatók, akik azok eredményes megmívelését keresztülvinni képesek is.

A haditelek fontossága legteljesebben a hadikárosultak családi otthonául szolgáló megfelelő egészséges lakások szolgáltatásában bontakozik ki. Ez a családvédelem legelső teendőinek egyike. Becsületes lakáspolitikára van szükség, olyan, amely Hellerau és Hatshof lakosságát boldoggá tette s amely Straszburg város e téren példát nyújtó eljárásához hasonló. Tizenöt évvel ezelőtt, mikor járvány ütött ki Straszburgban s emiatt az egészségtelen lakásokat a hatóság kiüríttette, lakásínség állott elő, melynek orvoslására lakásépítő-szövetkezetet alapítottak. A szövetkezet hitelét Straszburg város garantálta. Csakhamar felépült a Straszburgtól egy órányira levő Stockfeld, számba sem vehető, fel nem emelhető, olcsó lakbér mellett egészséges, kertes lakásokat nyújtó épületekkel. A mi Wekerle-telepünk is mintaintézmény e tekintetben, az évi lakbér itt sem lehet nagyobb, mint a telekárba, építési költségekbe és fölszerelésbe fektetett összeg négy százaléka.

Van azonkívül egy mintatörvényünk, melyen azonban a viszonyok változása folytán itt-ott javításokat tenni kellene: a gazdasági munkaházak építésének állami támogatásáról szóló, 1907. évi XLVI. t.-c, melynek intézkedései könnyen kibővíthetők, az ipari munkásság, a tisztviselő osztály érdekében pedig hasonló szellemű törvény alkotandó.

Ezzel az általános lakásbiztosító politikával párhuzamosan kell haladnia a hadiotthonok létesítésének, mert a két kérdés szorosan összefügg és hatásai, eredményei vonatkozásban vannak egymással.

A hadiotthon azonban csak egy lépés a létfenntartás további biztosítására irányuló szociálpolitikai, esetleg szegényügyi tevékenység működése nélkül.

Egyelőre ezeket tartjuk szükségesnek a kiadott rendelettel kapcsolatosan megmondani.

Dr. H. R.

Közegészségügyi és népjóléti minisztériumok szervezése.

Mint köztudomásúvá lett, az új kormány komolyan foglalkozik külön közegészségügyi és külön népjóléti minisztériumok szervezésével.

Már az is, hogy a gondolat felvetődött, új idők szeleinek fúvását jelenti, a mellékkérdésként, mostohán kezelt feladatok előtérbe nyomulását. A köz-

egészségügyre még csak fordítottak valamelyes gondot, de a népjóléti ügyekkel senki sem törődött, ezeket többnyire községi feladatként kezelték s hogy a községek miként feleltek meg a rájuk hárított kötelezettségnek, az tökéletesen mellékes volt. Mellékes volt az is, hogy a jótékonykodás ürügye alatt létesített egyesületek a társadalomtól népjóléti célokra szerzett milliókat egyszerűen eladminisztrálták, senkitől sem vonatván felelősségre.

Csodálatos, hogy a szomorú esetek naponként tömegesen adódtak és a nemtörődömség nemcsak a gazdasági fejlődés elé vetett alig kiküszöbölhető akadályokat, hanem az ország népességi szaporodását is a minimumra csökkentette, az elhalálozási arányszám pedig szabadon emelkedhetett.

Minden mozgalom, mely a társadalom egyes kiválóságaitól a bajok bizonyos ágainak orvoslása iránt megindult, félbemaradt, mert a kormányoknak az idegen hajóstársaságok szubvencionálása sürgősebb volt, mint a leromló nép istápolása. A tüdővész elleni küzdelemnek csak a nagyhangú bevezetését dörögte el pár jó erős torok, a tüdővészesek azonban a városok füstös levegőjében megfelelő gyógykezelés híján pusztulnak sorra, felkarolás nélkül. A gyermekvédelmi kiadásokat, melyek országunk állami költségvetésének arányához és az elvégzendő feladatok teljesítéséhez képest szegényteljesen kicsinyek, az elmúlt kormányok sokallották és ezért stagnál a rendelkezésre álló kiváló szakemberek mellett is gyermekvédelmünk. Nem a feladatunk, hogy az elmulasztottakat most is a mulasztók szemére hányjuk, csak azt szeretnénk, ha élesen állana az új kormány megnyilatkozó jó szándéka elé a tennivalók sokfélesége és halaszthatatlansága.

Azt a gondolatot, hogy a közegészségügyi és a népjóléti minisztériumok elkülönítve működjenek, csak akkor tarthatjuk azonban megvalósíthatónak, ha a szorosan, az önmagában vett szegényügy a közegészségügyi minisztérium hatáskörébe utaltatnék, míg a népjóléti minisztérium tevékenysége a szociálpolitikában jutna kifejezésre. Szegényügyünket olyan sok szál fűzi a közegészségügyhöz, annyi vonatkozása utal erre, hogy külön minisztérium ügykezelésébe való terelése egyértelmű lenne a tökéletes eredményről eleve való lemondással. Legszerencsésebb lenne a kérdésnek olyatén való megoldása, hogy a közegészségügy és népjóléti ügyek intézése ugyanegy minisztérium hatáskörébe utaltatnának. Mert a közegészségügy is tulajdonképpen szociálpolitika és hatásköri tájékozatlanságra számíthatnánk állandóan a két, egy cél szolgálatában álló minisztérium között. Tökéletes közegészségügy majdnem azt jelenti, hogy tökéletes a szociálpolitikánk, de ha tökéletes szociálpolitikával rendelkezünk, akkor közegészségügyünk is feltétlenül tökéletes. A családban élő, de a család anyagi erejéből megfelelő gyógykezelésben nem részesülhető tuberkulotikust, ha neki gyógyulástadó szanatóriumban helyezünk el, vele ugyanakkor közegészségügyi és szegényügyi, végeredményben pedig szociálpolitikai tevékeny-

séget gyakorlunk, családjával szintén. Vagy ha a gyengeelméjű gyermeket gyógypedagógiai neveléssel a neki megfelelő, alkalmas munkakörben keresetképesé tesszük: szintén a közegészségügy, szegényügy és szociálpolitika szoros összefüggését bizonyítja. A különítő, merev határvonal megrajzolása úgyszólván lehetetlen, a tervszerű, céltudatos, egyöntetű munka helyett két külön, önálló szervnek párhuzamot kereső, de azt épen különállóságánál fogva meg nem találó fáradozása. Amilyen bizakodással látjuk a figyelemnek a népjóléti ügyek felé való terelődését, ugyanolyan aggodalommal kísérjük a dolgoknak mélyébe nem néző gondolkozás tévútra vivő munkáját. A közegészségügyet és népjóléti ügyet (szociálpolitikát) csak egy kéz irányíthatja, úgy, hogy a feladatok megoldása az egyetemes célt méltó és a szükségét kielégítő módon szolgálja. Ezeket szeretnénk az illetékesekkel megszívleltetni. Tessék az ügyek belső összefüggéseivel, az indítóokokkal is foglalkozni. Dilettánsok összegyűjtésén felvetődő halott eszmék helyett maga az élet mutat rá a valóság helyes módjára. A jó szándék a hozzáértés nélkül sokszor többet ront, mint a rosszakarat.

—r. —ö.

Megjegyzések a csecsemővédelemhez.

A székesfővárosi tanács, mint értesülünk, elrendelte a szoptatódajkák összeírását. Ez az intézkedés bevezetője a hatósági dajkaközvetítő megalkotására indult akciónak. A terv az, hogy minden dajka, mielőtt szoptatást vállalna, tartozik a hatósági dajkaközvetítőben legalább két héten keresztül orvosi megfigyelés alatt maradni s csak akkor teljesíthet dajkái tisztet, ha ez az orvosi megfigyelés ránézve kedvező lesz.

A székesfővárosi tanácsnak ez a gondolata a csecsemővédelem tökéletesülését szolgálja és örömmel fogadjuk annak megvalósítását, azonban ez még mindig nem az az intézkedés, mely az ügy egész vonalon hasznára lesz. Mert ezzel az intézkedéssel csupán ama csecsemők egy részének megóvása iránt történik lépés, akik a saját édesanyjuk emlőjén nem nevelkedhetnek. És ekkor is csak azok a csecsemők jönnek tekintetbe, akik a székesfőváros területén tápláltnak. Így például, ha egy Budapesten elszegődni kívánó dajka Budapest valamelyik szomszédos községében helyezi el magándajkaságba a saját gyermekét, az ezt felfogadó tápanya nem kerül ugyanolyan vizsgálat alá, mint a fővárosban elszegődő édesanya. Már pedig a budapesti szoptatódajkák gyermekeinek legnagyobb része így jut magándajkaságba. Valahogy úgy kellene a dajkaközvetítés intézményét megszervezni, hogy az elhelyezett dajkák csecsemőire is épen olyan gond fordítottassák, mint azokra a csecsemőkre, akik miatt a dajka a sajátját másra bízni kénytelen és megállapíthatnák az, hogy csak az az orvosi megfigyelést kiállott dajka vállalhat dajkaságot, aki csecsemőjét egy ugyan-

ilyen megfigyelésnek alávetett anyához adja ki magándajkaságba, lakják ez bármely községben is. Számolunk azzal, hogy ilyen, magát orvosi megfigyelésnek alávetni hajlandó tápanya kevés található a környéken, hiszen ilyen megfigyelőintézet helyben nem lévén, a székesfővárosba kell bejárnia, ami idő- és pénzvesztéssel jár és nagyrészt megdrágítaná a magándajkaságba vétel díját, amely már ma is oly összegre emelkedett, hogy egyszerű cseléd azt fizetni képtelen. Ennek ellensúlyozására az állami gyermekvédelem léphetne közbe oly képen, hogy a gyermekvédelmi szabályzatnak az a rendelkezése, hogy a menhely a gyermekét menhelybe adó anyát két hónapig menhelyi dajkaszolgálat teljesítésére visszatarthatja, hatályon kívül helyeztetnék s egyben megszűnnék a tartásra köteles hozzátartozóknak a tartásdíjak összege erejéig fennálló anyagi felelőssége.

Mert a menhely igénybe vételétől a szülőanyákat ez a két ok tartja vissza, meg a házasságon kívül szülőket – és a dajkának menők kilencvenöt százaléka ezekből telik ki – az attól való félelem, hogy a tartásra köteles hozzátartozók körülményeinek puhatolásánál ezek is tudomást szerezhetnek botlásukról.

Pedig a legjobban veszélyeztetett csecsemők a magándajkaságba adottak és ezt nem győzzük eléggé hangsúlyozni. A csecsemővédelem minden küzdelme hiábavaló mindaddig, míg a magándajkaság intézménye teljesen új alapon nem szerveztetik meg. És ez az új alap csak annak az elvnek szemeltartásával hozható létre, hogy a magándajkaság területe a minimumra korlátoztassék.

A csecsemővédelem akciójának egyik legelőbb álló ellensége a magándajkaság és ennek sem annyira az a része, midőn a csecsemőt szoptató anya vállalja el, hanem az a része, midőn a csecsemő szárazdajkaságba kerül.

Budapest környékén a szoptatásra magándajkaságba adott csecsemők tartásdíja havi 60-70 korona átlag körül mozog, míg a szárazdajkaság halálbavonó karjaiba jutottak után átlagosan 30 korona havi tartásdíjat kérnek a tápanyák. Minthogy pedig az az anya, ki gyermekét magándajkaságba adni kényszerült, a szoptató tápanya által követelt, teherbíró képességét jóval meghaladó összegű tartásdíjat fizetni nem képes, az olcsóbb, szárazdajkaságot nyújtó tápanyát kényszerül igénybe venni. És mert lelkiismeretes hatóság, a fennálló szabályok szerint, hathónaposnál fiatalabb gyermek szárazon való táplálására dajkasági engedélyt nem ad ki, a szoptató tápanyát megfizetni nem tudó szülőanya gyermeke dajkasági engedéllyel nem rendelkező tápanyához jut s így a hatósági ellenőrző gondját kikerüli. A vétkes szülőanyát és tápanyát ettől az eljárástól kihágási büntetésekkel visszariasztani nem lehet és különben is, a kirótt büntetés az elpusztított kis életet nem adhatja vissza.

A preventív, a megelőző eljárásnak a magándajkaság visszásságait csíra-

jukban kell elfojtania. És ez az eljárás csak abban állhat, hogy az állami gyermekvédelem a fentebb említett módon a visszariasztó módozatokat kiküszöböli. Sőt ezenfelül a menhely kapujánál azt a bizonyos bölcsőt is, amely nem kérdezi a gyermektől, hogy ki fia, lánya, eredménnyel lehetne elhelyezni. Mert a gyermekétől szabadulni akaró anyára az anyai szeretetet karhatalommal rákényszeríteni nem lehet, ez az új, demokratikus kultúrának lesz a feladata, hiszen ezt a kényszerítő nevelést minden alkalommal egy-egy gyermekérettel kell megfizetni. A székesfővárosi tanács nagy horderejű, messzeható intézkedése csak a magándajkaság korlátozása után fogja elérni azt az eredményt, mellyel szolgálni kívánta a célt. Es kezdeményező lépésének sikere egyúttal talán megértteti a gyermekvédelem állami intézőivel is, hogy az ország testén tátongó sebnek: a magándajkaságnak rendezése van olyan fontos, mint az Augusztá-gyorssegályalap hadibiztosítása. —r. —ö.

A társadalmi jótékonyág szervezése.

A társadalmi jótékonyág hatalmas és kiapadhatatlan erőforrásai csökkenték eddig is a közületi szegényügy végzetessé válható hiányosságait, és épen ezért az az össze-visszaság, rendszernélküliség, mely a társadalmi jótékonyágot mai állapotában jellemzi, továbbá a befolyt adományok igen tekintélyes részének érthető visszaélések folytán a rendeltetési céltól való elvonása, amennyiben az anarchia állandó növekedésének idejekorán útjába nem vág az államhatalom, a szegényügy megnövekedett feladatainak elvégezhetése tekintetében a legmesszebbmenő aggodalomra jogosítja fel mindazokat, akik ebben a tekintetben tisztán látják az ügyek menetét.

A társadalmi jótékonyág jelentőségét tudja és érzi mindenki és talán épen ezért nem mernek belenyúlni annak káoszába. Rejtett és eddig soha nem sejtett furcsaságok kerülnének napvilágra, a dilettantizmus romboló jóakarata, kisdéd egyéni hiúságokon hajótört gyönyörű tervek, kis és nagy senkik törtéte, öncélokért való világámítás, a jótékonyág ürügye alatt pozícióhoz, existenciához való hozzájutás és sok minden egyéb, ami az igazlelkű ember kezét ökölbe szorítja és arcába kergeti a vért. A társadalmi jótékonyág hátsó mozzgóinak első teendője a bizalomkeltés, anyagi és erkölcsi értelemben, tehát előkelő nevek megszerzése, hogy ezek azután a társadalommal szemben mintegy biztosítékul szolgáltassanak a társadalmi jótékonyág szabályszerű működésének tekintetében. És épen ezek az előkelő nevek akadályai annak, hogy a darázs-fészek megtisztulhasson.

A háború által előidézett helyzet különösen megszorította a társadalmi jótékonyág feladatait. Erre való tekintettel a társadalmi jótékonyág propagálói is elszaporodtak és különféle hangzatos jelszavak alatt harácsolják össze a

rengeteg pénzt, mely sebeket orvosolni lenne hivatott, s amely így élelmes emberek zsebeit tömi meg. Következetlenséggel és az igazi szükség felöli tájékozatlansággal, egészen ötletszerűen indulnak meg a mozgalmak, a szegény, jószívú társadalom pedig vakon dobálja a pénzét, csak tetszetős jelszavakat kiáltanak feléje.

Most a hadiárvák és özvegyek, továbbá a rokkantak felkarolásának ürügye alatt legjobb gyűjteni, halott eszmék megvalósításának hangoztatásával kötik össze agitációjukat, a hadiárvák, özvegyek és rokkantak pedig csak tovább szenvednek.

Az Országos Hadigondozó-Hivatal a közelmúlt napokban adta ki a hadiárvák elhelyezkedéséről készített kimutatását, melyből megállapítható, hogy a hadiárváknak kilencvenöt százaléka édesanyja háztartásában talárja 'fel továbbra is jövőjét. Ahelyett, hogy ebből a statisztikából és magából az általános helyzetből törvényt vonnának le az eljárás tekintetében, tovább folyik a gyűjtés hadiárvaházakra, melyek, ha létesülnének is, valószínű, hogy a bennük váró helyek aligha kerülnének mind betöltésre, hiszen az édesanyjai szeretettel is számolni kell.

Halott eszmét propagál az Augusztá-alap is, amikor rokkant tiszték elhelyezésére nagyszabású otthont kíván építeni s ezért vonja el jelentősebb céloktól a társadalom adományait. Arra nem gondol, vajjon lesz-e annyi olyan rokkant tiszt, akiért az otthont fölépíteni érdemes és nem lehetne-e égetőbb feladatokat megvalósítani az elpocsékolásra váró összegben. Még a székesfőváros is beugrik az ilyen vérszegény terelésnek, legalább a jelek arra mutatnak, mert a pénzügyi bizottság, dr. Pető Sándor becsületes és szakértelmen nyugvó álláspontjával szemben, egy 166.000 koronás telek adományozását javasolja a közgyűlésnek. 166.000 korona: mennyi kislakást lehetne ebből építeni a háború sújtottjainak, és ha még tekintetbe vesszük az Augusztá-alap által az otthon fölépítésére társadalmi úton gyűjtött tekintélyes összeget, valóban szomorúan gondolunk mindazokra, akik hiába fognak sorsuk javítására várni.

Az előző kormány végzetes hibát követett el, mikor a háború kitörésekor mindjárt nem alkotta meg a társadalmi jótékonyosság egységes szervezetét. Az ellenőrizetlenül befolyt milliók ellenőrizetlenül is tűntek el. Azt nem firtatjuk mennyi jutott azokból tényleg a kitűzött célra és mennyi nem, csak azt hangsúlyozzuk, hogy ha a befolyt összeg egységes terv szerint, a felmerülő szükséghez képest osztatott volna meg, ma nem remegnénk a jövőtől, hogy mi lesz a háború által sújtott testvéreink jövendő sorsa?

A társadalmi jótékonyosság jelenleg csak futó orvoslást ad, hatása ideig-óráig tart. Egységes, állami szervezése a gyökeres, a jövőbe is kiható segítségnyújtást alkotná meg és végeredményben a szociálpolitika létesítésére is támogatást nyújtana.

A három év elfecsérelt pénztömegét már misem hozhatja vissza, de még mindig sokat menthetnék meg, ha az állam venné kezébe a társadalom jószívűségének irányítását. Régóta hangsúlyozzuk, hogy a társadalomnak jótékonyagra szánt adományai önkéntes adók és így közpénzek, melyeknek felhasználási módozatait eredménnyel csak az állam állapíthatná meg.

Az új kormány nagyszabású népjóléti programmal jött. A társadalom jótékonyágának szabályozása képezi e program megvalósításához az első lépést. Enélkül sohasem érünk közelebb a célhoz.

Budapest székesfőváros szociálpolitikája.

Népszálló, Népház, Népjóléti központ és hasonló nagyra hivatott, nagyjelentőségű intézmények és a felületes szemlélő előtt úgy tűnik fel, mintha a székesfőváros vezetőségében a szociálpolitikai gondolkozás meggyőződésszerűen munkálkodnék. Nekünk az említett intézmények létesítése a laikusnak és a távolról nézők olcsó dicséretének learatására irányuló törekvés marad mindaddig, míg a társadalmi bajokon való felülkerekedés, azoknak megelőzése és csírájukban való elfojtása őszinte törekvés tárgya nem lesz és a székesfőváros vezetősége hivatásának arra a tudatára nem jut, hogy az adminisztráció és szerencsétlen számítások által okozott deficit nem az elsőrendű életszükségleti cikkek árának felemeléséből elért jövedelemtöbbletből fedezendő. A szociálpolitikai ügyosztály most dolgozik a hadikonyha felállításának tervezetén, azzal a kifejezett célzattal, hogy a hadikonyha létesítésével a kispolgári háztartások terhein enyhítsen. Ez szociálpolitika lenne, de a főváros vállalkozásainak tisztán magáért a cél szolgálásáért való voltában többé bizni nem tudunk. A székesfőváros a közéletmezési üzemet annakidején annak hangoztatásával alkotta meg, hogy a lakosságot olcsó és jó élelemmel lássa el. Kezdetben még valahogyan szolgálta is ezt a célt az üzem, azonban, hogy ma is ezt tenné, senki sem meri állítani. Az elsőrendű élelmiszerekhez olcsó áron való hozzájutás megkönnyítése van olyan sürgős és elhalaszthatatlan feladat, mint a Népjóléti központ megalkotása, sőt mindennemű szociálpolitikai munkának egyik nélkülözhetetlen főelve is. A kispolgári és középosztály, különösen pedig a tisztviselői családok a leromlás útján haladnak. A székesfőváros vezetősége ennek megakadályozására semmit sem tett, pedig ez bőségesen módjában állott volna. Csak a krónikus és orvosolhatatlan bajjal törődik, mert ez hangzatosabb, de a baj bekövetkezetésének elhárításával mitsem gondol. A főváros vezetőségének tudnia kellene, hogy ő a főváros népének exponense és hogy a főváros népének pénzén, mely közpénz, fenntartott üzemek más célt nem szolgálhatnak, mint a közérdeket. A főváros élelmezési üzemének az élelmiszerek

beszerzési árán, valamint a minimumra korlátozott és a legszükségesebb adminisztratív költségeken kívül a közönségen egyéb költséget, hasznot szednie nem szabad, ha ez valóban a köz céljainak szolgálatára rendeltetett. Szpekuláció gondolatának pedig egyenesen kizárva kellene lenni a közpénzen fenntartott vállalkozásoknál. Mostanában is a zsírt és szalonnát óriási mennyiségben visszartotta az üzem (talán az áremelkedésre számított) addig, míg ez az óriási mennyiség meg nem avasodott, vagyis a spekuláció balul ütött ki. És a közpénzből fenntartott vállalat jóvoltából, hogy a vezetők az anyagi felelősségtől mentesüljenek, ezt az avas, élvezhetetlen szalonna és zsírmennyiséget is a polgárságnak kellett elfogyasztania, olyképen, hogy míg a készlet tartott, az élvezhető szalonnát és zsírt, továbbá a vaját visszartotta és ezzel elérte azt, hogy a főváros lakossága terjesen vaj nélkül maradt, holott a hűtőkben megfelelő mennyiségű vaj áll rendelkezésre. Az, hogy mindenki hozzájuthasson a test és szellem erőinek fenntartását biztosító élelemhez, kettőn múlik, hogy legyen az illető élelemből elegendő készlet, és hogy a szükséges mennyiségnek megszerzésére mindenkinek módja legyen. Ez elsőrangú szociálpolitikai érdek, mert táplálkozás híján betegségbe került, elszorult családok kivétel nélkül a szegényügy körzetébe kerülnek. A székesfővárosnak elegendő készletei voltak és vannak az elsőrendű élelmezési cikkek közül, tehát az említett első feltétel fennáll. A második feltétel, hogy minden lakosnak legyen meg a módja a szükséges élelmiszerek beszerzésére, nincsen meg és legnagyobb részben azért, mert a közpénzen működő közélmezési üzem vérszemet kapott az élelmi szer uzorán meggazdagodott kereskedők sikerén, rendeltetésének tudatában nincsen és egyenesen hasznothajtó vállalatá süllyedt.

A csecsemő- és gyermekvédelem terén is szeret a főváros előljárni, de míg a csecsemők és gyermekek nem juthatnak tejhez, azalatt a főváros tulajdonában lévő Központi Tejcsarnok ivócsarnokaiban a tejes ételekben orgiázhatnak azok, akik két deciliter tejért negyven fillért fizetni képesek. A kimérő tejcsarnokoktól elvonják a tejet, mert itt a maximális áron kellene azt – nyolcvannégy fillérért literenként – kiszolgáltatni és akiknek legnagyobb szükségük lenne rá, akik nem mehetnek ivócsarnokokba és akik nem fizethetnek egy liter tejért két koronát, éppen azok nem juthatnak hozzá. Ugyanakkor, midőn a tejhez nem jutható szegények, akik eddig teájukhoz legalább vajaskenyeret ettek, az avas szalonna miatt vajhoz sem juthatnak, az ivócsarnokokban azok, kik egy és háromnegyed deka vajért negyven fillért, tehát egy kilogrammért huszonhárom koronát tudnak adni, tehát azok, akiket nem érint annyira a drágaság, annyit ehetnek, amennyit akarnak. És még egyet: mikor a közélmezési üzem rizkását nem adott ki – ellenben az ivócsarnokokban csokoládés rizkásával lehetett jóllakni, persze, aki a horribilis árat viselni képes volt. Egyelőre ennyit

adunk ízelítőül. Szociálpolitika ez ? Még van, aki hisz a székesfőváros komoly szociálpolitikájában ? Igazán kellett a Népjóléti központ, humánus érzésű a főváros vezetősége és előrelátó: akik a főváros üzleti éhsége miatt nyomorúságba jutottak, alamizsnával fogja gyámolítani: a Népjóléti központ.

Dr. H. B.

Kötelesség a hősi halált haltak házasságon kívül született gyermekei és nőtársai iránt.

Az a humánus intézkedés, hogy a hadbavonultak, illetve hősi halált haltak házasságon kívül született gyermekei is megfelelő államsegélyben részesülnek, még nem felel meg ama erkölcsi követelményeknek, melyeket ezek az állammal és a társadalommal szemben joggal támaszthatnak.

Akik az ország védelmében estek el, sok kötelezettséget vittek magukkal a sírba, melyeket, ha életben maradnak, beváltottak volna.

Szeretik általánosságban hangoztatni, hogy az állam a hátramaradottakkal szemben a kártalanítás elvének alapján áll, bár mi ezt a mai helyzetből épen nem látjuk. A kártalanítást, ha nem is lehet a maga teljességében megvalósítani, hiszen a gyermeknek az atyát, a nőnek a vőlegényt, a jövődöbeli férjet visszaadni nem lehet, mégis odáig kell fejleszteni, addig a határig, ahol a létfenntartás biztosítékai megmutatkoznak. Ez a kártalanítás anyagi része, de nem kevésbé fontos az erkölcsi rész, mely a meg nem valósított jószándékok, tervek létrehozatalára vonatkozik.

Különösen ez alatt értjük a hősi halált haltak házasságon kívül született gyermekeinek s ezek édesanyáinak a hősi halált haltak nevének viselésére való feljogosítását és ugyanazon jogokban való részesíttetését, melyek a törvényes gyermekeket és nőket a magán- és közjog szerint megilletik törvényes atyjuk, illetve férjük után.

Az utóbbi időben nálunk nagyon elszaporodott a törvényes házasságkötés nélkül együttélők száma. Ezt az elszaporodást nem az erkölcs rovására kell írunk, hiszen az így együttélők családi élete általában miben sem volt alantállóbb, mint a törvényes házasságban élőké. Bizonyos kommunisztikus gondolkodás kapott lábra legutóbb a családi élet felfogása tekintetében.

De „nem az ember a rossz – mint a buddhista mondja –, hanem az élet és a házasságnélküli együttélések túltengése is a súfjosbult életviszonyokban keresendő.

Az együttélések főhelyei a városok és különösen az az osztály adja azok kontingensét, mely máról holnapra él, azaz, melynek jövődö sorsa biztosítva nincsen, vagyis: a napszámososztály.

A bizonytalanságtól való félelem – érdekes és eléggé még nem tanulmányozott lélektani tünet – eredményezi a halogatást és vezet még nagyobb bizonytalanságba, a későbbi halogatás pedig, hacsak fontos anyagi érdekek nem kényszerítik ki a házasságkötést, az egyszerű ember gondolkozásából könnyen érthetők.

Az együttélések rovására a házasságkötések száma, anyagi hátrányokkal szaporítható ugyan, de emberi szempontból elítélendő és minden erővel harcolnunk kell ellene, mert ártatlanok bűnhődnének általa.

A mi jogalkotásunk tendenciája ezidőszerint, akár a munkásbiztosítás ügyét, akár a hadisegélyezés ügyét tekintjük, odairányul, hogy a házasságon kívüli együttélésből származott gyermekek érdekeit lehetőleg megvédje és az anyagi szempontból való mellőzés az együttélő nő érdekeit sújtsa. Tehát elsősorban a nőre akar hatni. Ez az anyagi érdekekkel való hatás a nőre tényleg a legeredményesebbnek mutatkozik, azonban így egyszerűen kimondani az ítéletet anélkül, hogy megelőzőleg a nő felvilágosíttatnék a hátrányokról, melyeket a házasságkötés által a maga és gyermekei felől eltávoztathat, egyoldalú és nem egészen egyeztethető össze a közület erkölcsi kötelességeivel.

Ezzel a kérdéssel általában mást nem foglalkozhatunk, csupán azon viszonylataiban érdekel, melyek a hősi halált haltak házasságon kívül született gyermekeire és nőtársaira vonatkoznak.

Ausztriában már gondoltak erre és Öfelsége páratlan szociális érzékre és megértésre valló rendelete nálunk is példaképpül szolgálhatna a sürgős orvoslás módjának mikéntjére nézve.

Sok minden megrögzött álláspontot felborítottak a háború által előidézett életviszonyok és ennél a kérdésnél sem lehet másként. Az erkölcsöt merev, negatív jelentőségével büntető jogszabállyal megvédeni nem lehet, ez a tökéletesítendő népnevelés feladata.

A legelső kötelesség most az, hogy a hősi halált haltaknak valamennyi házasságán kívül született gyermekére a névviselés joga mellett a köz- és magánjog szerinti mindazon jogok átruháztassanak, melyek a törvényes házasságból született gyermeket megilletik. Annak megállapítására, hogy a gyermek tényleg a hősi halált halttól származott, a kir. járásbíróság lenne hivatott. És itt figyelemmel kell lenni azon gyermekekre is, kik olyan időben születtek, midőn a természetes atya egy harmadik személlyel házassági kötelékben állott. Mert ilyen eset bőven található és az emberi morál ezeknek a gyermekeknek ártatlanul való megbüntetése ellen tiltakozik.

A hősi halált halttal egy háztartásban élt, vagy azzal bizonyíthatólag jegyben járó nőre a feleség jogainak átszármaztatása is közkötelesség. Hogy miként alakult volna köztük a helyzet, erre gondolni nem lehet, az adott állapotot kell figyelembe venni.

Annak a jóakaratnak, mely az új kormány részéről a szociális ügyek iránt megnyilvánul, egy kicsiny sugarával rendezni lehetne mihamar ezt a kérdést is.

- r. - ö.

A hadiárva ideiglenes évi segélyének újabb megállapítása

Az új kormány népjóléti programjának bevezetését az indemnitásról szóló 1917. évi IX. törvénycikkben kapjuk. Az orvosolandó sebek tömegét és az állam teherviselési képességét tekintve, erőteljes, a múlt félnkségével teljesen szakító a kezdeményezés, mely a leromlás útján lévő társadalmi osztályok egész csoportjainak adja meg a normális állapotba való visszahelyeződés lehetőségét.

A hadiárva sorsának biztosítása a kérdések legsürgősebbje és igen helyesen tette a kormány, hogy nem várt addig, míg a társadalmi jótékonyág ezen a téren kialakítja a helyzetet, hanem az eddigi tapasztalatok, a tényleges állapot mérlegelése után a hadiárva családokban való megmaradására az anyagi alap minimumát megteremtette. Hadiárvaházak építése helyett a család megbomlását igyekszik megakadályozni, s hogy megtalálja a helyes utat, bizonyítja a hadiárva országos elhelyezkedését feltűntető, legutóbb közzétett statisztikai kimutatás, mely szerint, számbavehető kivétel nélkül, a hadiárva édesanyjuk gondozása alatt állanak és az árvaházak felé nem igen gravitálnak. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a hadiárva sorsa az eddigi intézkedésekkel biztosítva volt, hanem azt, hogy a családi kötelék, az édesanyjai szeretet felüláll a nyomorúság kínjain. A nyomorúság rontó hatása azonban egyszer aláásta volna a család létalapját és idővel a hadiárva tízezrei egyszerre jutottak volna leromlottan az önmagában vett szegényügy karjai közé.

Ezt a tömegpusztulást igyekszik megakadályozni a hadiárva ideiglenes évi segélyének összegét újból megállapító indemnitás-törvény.

Az 1915. évi XV. törvénycikknek 7. szakasza nem szűkmarkúan, de egyenesen sújtóan szabja meg a segélyt, mikor az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) minden törvényes vagy törvényesített *atyátlan* árvája részére évi 12 koronát engedélyez. Az újabb megállapítás ennek az összegnek nyolcszorosát: évi 96 koronát juttatja a hadiárvának.

Évi 36 korona segélyt élvezett előbb az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) törvényes vagy törvényesített *szülőtlen* árvája, ha csak egy ilyen árva maradt hátra; egyenként évi 30 koronát, ha két ilyen árva; egyenként évi 24 koronát, ha három ilyen árva, és egyenként évi 18 koronát, ha négy vagy több ilyen árva maradt hátra. Az új megállapítás már csak két kategóriát állít fel a *szülőtlen* törvényes vagy törvényesített hadiárva tekintetében: először áll az

az eset, na egy, vagy két ilyen árva marad hátra, másodsor, ha kettőnél több árvával kell számolni. Az első esetben egyenkint évi 192 koronában, a másodikban évi 132 koronában állapítja meg a segélyt.

A kategóriák számának csökkentése nemcsak praktikus szempontból hasznos, hanem alkalmazkodik az életviszonyokhoz, melyek rációznak annak a számtani műveletnek eredményére, hogy ha egy gyermek segélyére évi 36 korona szükséges, négy gyermek összesen évi 72 koronával kielégíthető. Érthetetlen regresszivitás volt ez és megnyugoszt, hogy ezentúl egy szülőtlén gyermek több évi segélyt fog élvezni, mint az előző rendelkezés szerint tíz gyermek élvezett.

Az 1915. évi törvény 60 korona évi segélyt juttatott az elesett (eltűnt, meghalt) házasságon kívül született árvája részére az esetben, ha az elesett (stb.) özvegye katonai özvegyi nyugdíjat és évi segélyt kap, az új törvény ezen összeget két és egynegyedszeresére, évi 144 koronára emeli fel.

Az elesett (stb.) olyan házasságon kívül született árvájának, ki az előbb említett rendelkezés alá nem esik, ha egy árva maradt: évi 108 koronát, ha kettő maradt, egyenkint: évi 102 koronát; ha három: évi 96 koronát, ha négy, vagy több: évi 90 koronát engedélyezett a régi törvény, az újabb megállapítás évi 214 koronát juttat az ilyen árváknak, ha egy, vagy kettő maradt hátra, évenként 204 koronát pedig, ha kettőnél több várja létfenntartásának biztosítását.

Mindezek a kötelességdiktálta intézkedések az anyagi létalapot azonban nem biztosítják. Egyetemes népjóléti politika, melynek középpontjában a hadikárosultak és hozzátartozóik állanak, segíthet csak gyökeresen a helyzeten. A községek köteleztessenek elsősorban olcsó, egészséges lakásokkal szolgáló épületek létesítésére. A háziipar kifejlesztése, az óvodával kombinált napközi otthonok kötelező megalkotása, a munkásvédelem kifejlesztése, a keresetképtenség esetére való állami biztosítás stb. mind olyan teendők, melyek elhalasztása a félmunka sikertelenségét hozza magával.

Es még egyet: a népjóléti ügyek állami intézése városonként, járásonként, esetleg nagyobb községenként állami népjóléti szervek létesítése útján decentralizálendő. Ezek az állami szervek végeznék a végrehajtás és az ellenőrzés tökéletes munkáját. Azonkívül, minthogy előttük az élet a maga valóságában mutatkoznék meg, a helyzet javítását szolgálva kezdeményező és beszámoló munkásságukkal, szintén előbbre segítenék vinni a népjólét ügyét.

Önkormányzati szervekre ezt a teendőt bízni nem lehet, ezek az önkormányzat hatalmasaitól függenek; a végrehajtás, ellenőrzés és amit elsőbben kellett volna a sorban említeni, a kezdeményezés munkássága csak pártatlan állami szervek hatáskörébe utalható.

FIGYELŐ.

Károly király Ófelségének osztrák trónbeszédében van egy rész, amely mellett nem mehetünk el szóztlanul.

„A háború tapasztalatai bizonyították, hogy a produkcióban minő csodálatos rugalmasság rejlik. Ez bizonyára újból be fog válni, ha arról lesz szó, hogy a jövőndő átmenetet a békegazdálkodásra megteremtsük és hogy abból a sokféle megkötöttségéből, amelyt a háborús állapot hozott magával, újból megtaláljuk az utat a viszonyok normális alakulásához. A magyar szent koronám országaival való gazdasági kiegyezés széles bázisán, amely mindkét kormányom által nemrégiben létesített megegyezések alapján annak idején az önök tanácskozásának tárgyát fogja alkotni és támaszkodva a monarchiának tervszerűen kiépített kereskedelmi politikájára, minden erőnköt össze kell fognunk, főleg azonban a termelést kell ipari, kisipari és mezőgazdasági téren bőségesebbé tennünk és olcsóbbítanunk. A természeti kincsek sok tekintetben még ki nem aknázott gazdasága, annak lehetősége, hogy az emberi munka értéke technikai segéd-eszközökkel, célszerű rendszerekkel fokoztassék, kell, hogy megbízható forrása legyen a regenerációnak, az egyén és az összesség jólétének.

Nem kevésbé fekszik szívemen a szociális gondoskodás. A háború a nép-erőben súlyos veszteségeket okozott, amelynek kiegyenlítése csak céltudatos népesedési politikától várható. Tetterős

intézkedésekre van szükség a népegészségügy széles terén. A népbetegségek elleni küzdelem, a nagy csecsemő-halandóság megakadályozása és ezzel kapcsolatban az ifjúságról való gondoskodás messzemenő kifejlesztése, küzdelem az ifjúság elhanyagolása ellen és az elavult ifjúsági büntetőjog időszerű reformja fogja az önök és kormányom gondját képezni. Gondoskodni kell arról is, hogy a széles tömegek lakásszükséglete, főleg a sokgyermekes családoké, kielégítést nyerjen. Hasonlókép sürgős megoldásra várnak az önök előtt régóta jól ismert szociális biztosítás kérdései. Kormányomnak kötelessége lesz a munkásvédelmi törvényhozás kiépítése. Figyelmét főleg munkásságunk ama részére fogja fordítani, amelynek fizikai és szellemi teljesítő-képességétől közgazdaságunk és gazdasági életünk jövője elsősorban függ: *és asszonyokra és a fiatalkorú munkásokra*. Törvényjavaslatot fognak önök elé. terjeszteni az asszonyok és fiatalkorúak *munkarendje, valamint a fiatalkorúak éjszakai munkájának szabályozásáról*. *A sürgős állami gondoskodást nem nélkülözheti a középosztály sem*, melyet a háború gazdasági következményei különösen erősen sújtottak.

Az egész lakosság súlyos időkben azokat a várakozásokat, amelyeket az állam jogosan fűzött hozzájuk, nemcsak tökéletesen teljesítette, hanem felül is multa; nem szabad tehát az államban csalódnia. Bizonyos, hogy a gondos-

kodás ilyen rendszerének megvalósítása csak lassanként és csak jól megfontolva következhetik be, azért, hogy az esetleg a legjobb szándékból származó elhamarkodás el ne pusztítsa a gazdasági alapokat, amelyeken a szociális jólét épületét fel kell építeni. Csak az állam és a társadalom tervszerű együttműködése képes a szellemi és anyagi erőket készenléte helyezni, amelyeket ama nagy feladatok végrehajtása megkíván.

A megvalósulásra váró osztrák szociálpolitikának óriási területét körvonalozzák ezek a mondatok. Az új idők új szelleme él és hat - bennük, a tennivalók tudata olyan keresetlen egyszerűségben nyilvánul meg általuk, hogy a leghozzáértőbb gyakorlati szakembernek is osztania kell azok minden betűjét. „Az egész lakosság súlyos időkben azokat a várakozásokat, melyeket az állam jogosan fűzött hozzájuk, nemcsak tökéletesen teljesítette, hanem felül is multa, nem szabad tehát az államban csalódnia.” Van-e még valaki e legmagasabb helyről elhangzott szavak után is, aki a szociálpolitikának bizonyos ágaiban alamizsnát lát az állam részéről, vagy akár a szegény ügy mezejét tekintjük, nem a szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás-e az, amit az állam akár szociálpolitikában, akár szegényügyi tevékenységben nyújt? És itt vagyunk azon a ponton, amelyet különös erővel, folytonosan ismétlődően, de tudatosan hangoztatunk, amelyet bele akarunk vinni a közvéleménybe: a szociálpolitikai és szegényügyi tevékenység nemcsak államérv, de köte-

lesség, a szolgáltatás ellenszolgáltatása. És ennek megállapítása olyan magas helyről, ahonnan most történt, a siker reménységét adja mindannyiunkba.

Az állami gyermekvédelem prolektárjai. Az állami gyermekvédelem sikeressége végeredményben tulajdonképpen a gyermekvédelem legkülsőbb exponensein: a telepfelügyelőnőkön múlik, akárcsak a haditerv megvalósítása és keresztülvitele: a közatonákon. Az ő lelkiismeretüktől függ az ezer és ezer gyermek testi és lelki fejlődése. A nevelőszülők megválasztásától kezdve a telep adminisztrálása, a gondozás ellenőrzése, a tanácsadás, az adódó körülményekhez képest való mindennemű eljárás, szóval: mindenesség: ez mind, mind az ő asszonyi kezük teherbírását teszi próbára. Csaknem mindnyájan abból élnek, amit munkájuk, reggeltől estig tartó munkájuk révén megkeresnek. Ez az összeg azonban olyan csekély, hogy a proletárok prolektárjai sorában nyomorognak és éheznek csaknem mindannyian. Különös és furcsa dolog, hogy az állami gyermekvédelem fejlődésének hangoztatói a telepfelügyelőnők döntő tevékenységéről bölcsen hallgatnak és nem jut eszükbe, hogy a gyermekvédelem derék, önfeláldozó, önmegtagadó közatonái szegyeteljes províziószerű díjazással járnak a martírút. Egy hétéve n aluli gyermek után 3 koronát, hétéven felüli gyermek után pedig 2 koronát fizet a telepfelügyelőnek az állam és ez az egész díjazásuk. És arra is különös figyelem esik, hogy ha ez a províziószerű díja-

zás az ezer koronát eléri, akkor, tekintet nélkül a gyermekek számára, magasabb összegre nem emelkedhet. Az állam többi alkalmazottjai, a megváltozott „viszonyokhoz képest, drágasági pótlékban, ruhabeszerzési segélyben részesülnek, a telepfelügyelők ezekről is elestek és a két és három korona fejenkénti díjazás mellett egyebet nem tehetnek, mint másirányú foglalkozást vállalnak a telepfelügyelői hivatal mellett. Ez természetesen az állami gyermekvédelem rovására történik és csodálatos, hogy a gyermekvédelem kiépítéséért harcolok mindeideig nem ütődtek meg az antagónizmuson, mely a telepfelügyelőkre ruházott hivatás és az azokkal való elbánás módja között tátong és a gyermekvédelmi munkák tökéletes kivitelét veszéllyel fenyegeti. Az ügy érdekében szeretnénk a figyelmet erre a kérdésre irányítani. Nemcsak a szervező, de a végrehajtó munkának is tökéletesnek kell lennie. A telepfelügyelők az elhagyott gyermekeknél is elhagyottabbak. Ezeket szárnyai alá veszi az állami gyermekvédelem, azokkal pedig nem törődik senki. Szeretnénk, ha ezek a sorok eljutnának dr. Szana Sándorhoz, aki a gyermekvédelemben egyedül érti és érzi a kérdés fontosságát. Szeretnénk, ha ő tenné meg a kezdeményező lépéseket, de haladék nélkül, a késedelemben pusztítás rejlik, az épület csak akkor áll szilárdan, ha az alapok szilárdan állanak.

Fiatalkorú bűnözők elszaporodása. A háború a fiatalkorúak védelme iránti küzdelemre is rossz napokat

hozott: a bűnözők száma szokatlan módon szaporodik. Az 1915. évben a budapesti ítélőtábla területén 12.812, a debreczeni ítélőtáblán 2841, a szegedién 2478 bűncselekményt követtek el fiatalkorúak, míg az 1916. évben ez a szám a budapesti ítélőtábla területén 15.265-re, a debreczeni táblán 4095-re, a szegedién 3430-ra szaporodott. Egyik napilap munkatársának dr. Kún Béla miniszteri tanácsos, ki az igazságügy minisztériumban a fiatalkorúak ügyeit vezeti, a következőket mondotta:

Hozzánk kéthetenként pontos jelentések érkeznek a javítónevelésre és a fogházba utalt fiatalkorúakról. Megállapítható, hogy a fiatalkorú bűnösök száma *a múlt évben hatvan százalékkal emelkedett, 1915-höz viszonyítva.* Most pedig átlag *havonta 130 fiatalkorút utalnak a bíróságok javítónevelésre és mintegy 70-et a fiatalkorúak fogházába.* 1916-ban az állami javítóintézetekben átlag 965 fiú és 429 leány volt elhelyezve, míg a magánintézetekben 458 fiú és 285 leány. Összesen tehát a napi létszám 2134 volt. A háború a javítónevelés rendjét természetszerűen bizonyos mértékben megzavarta. Egyes intézeteket részben katonai célra vettek igénybe és így a beutalásokat időnként el kell halasztani. A bíróságok egyébként most azt a gyakorlatot követik, hogy megokolt esetekben a büntetések végrehajtását felfüggesztik és a fiatalkorút szülőinél munkában hagyják, különösen, ha a fiatalkorú földművelők gyermeke. 1916-ban a fiatalkorúak foglalkoztatása meglehetősen nagy ará-

nyokat öltött. Kerti munkára 690, mezőgazdasági munkára 368, ipari munkára 621, házi munkára 225 fiatalkorút használtunk fel. Magánosoknak kerti munkára 642-t és mezőgazdasági munkára 317 fiatalkorút adtak ki, akik 80 f, 1 K 50 f napibér mellett dolgoztak és azonkívül élelmezésben is részesültek. A magánosokhoz kiadott fiatalkorúak összesen 629 hold földet műveitük meg. A háború természet-szerűen még jobban kifejlesztette az erre fogékony fiatalok lelkében a kalandvágyat. Mindazonáltal nem mondhatnánk, hogy túlságos nagy számban fordulnak elő egyes javítóintézeteinkből szökések. Egyik állami javítóintézetünkben ugyan kezdett túlságos módon elharapódzani, ekkor vizsgálatot indítottunk és megállapítottuk, hogy a szökéseknek nagyobb része a szabadság utáni vágy volt. Azok a fiatalkorú bűnösök, akik a katonakort elérték, természetesen bevonultak és ezekre a büntetés végrehajtását felfüggesztették. A háború után ezeket minden esetre kegyelemre fogjuk ajánlani. Egyebekben is a fiatalkorúak javítónevelésének reorganizálására csak a háború után kerülhet sor.”

A reorganizálás kérdése: ez az aminek már a háború előtt kellett volna jönnie. Balogh Jenő szerencsétlen s az egyetemi katedráról talán elméletben nagyon is tetszetős gondolatainak megvalósítása szomorúan visszavetette a fiatalkorúak kriminalitása elleni küzdelem ügyét. A szobatudós formát készített, hogy abba nyűgözze az életet. A kísérlet nem sikerült és az élet

kegyetlenül visszavágott. A család-védelem kellő megalapozása: ez a fiatalkorúak bűnözése elleni harc első teendője. Most a fiatalkorú bűnözésének csíráit a családban kell keresni, hiszen ez régi alapelve a kriminalitás elleni küzdelemnek, csak a további lépések helytelenek. És a fiatalkorú védelme csak úgy lehet alapos, eredménnyel járó, ha a környezetét alkotó család védelme is alapos és a fiatalkorúak elleni küzdelem tulajdonképpen nem más, mint a család leromlása elleni küzdelem.

Helytelen a fiatalkorúak ügyének bírói útra való terelése és ez a helytelenség különösen szembetűnő a tizenhat évnél fiatalabb bűnözőknél. A bírói eljárás nemcsak hogy bélyeget hagy a fiatalkorún úgy a saját maga lelkületében, mint a család és a külvilág előtt, bármennyire könnyít a hatáson a külön fiatalkorúak bíróságának szervezése, azonkívül a bíróság előtti érintkezés nem eléggé közvetlen és alapos, mélybeható. Az ügynek közigazgatási útra való terelése, akár az árvaszéki ügykör kibővítése, akár külön közigazgatási fórum szervezése által sokkal eredményesebb és tökéletesebb munkát lehetne végezni.

A reorganizálás azonban már nem lehet kísérletezés és miért kell arra a háború utáni időre várni? Hiszen addig ölhetett kézzel azt az óriási erkölcsi pusztítást nézni még sem szabad, az elszaporodott dudva kiirtását azonnal meg kell kezdeni.

Napközi otthonok létesítése. A belügyminiszter körrendeletben hívta fel a törvényhatóságokat, hogy a terü-

létükön működő egyesületek, intézetek, nagyobb gazdaságok, gyárok, iparvállalatok, valamint a társadalom illetékes tényezőinek bevonásával, igyekezzenek mennél több helyen napközi otthonokat létesíteni.

A rendelet időszerűségével egyetértünk, annak egész vonalon való minél tökéletesebb végrehajtását annyira kívánatosnak tartjuk, hogy épen azt kifogásoljuk abban, hogy a kérdést túlságos lanyhán kezeli. Kategorikus rendelkezést nem tartalmaz a rendelet és épen emiatt aligha lesz valami csekély eredménye is.

A napközi otthonok kérdése, mely egyik főágát képezi a családvédelemnek, különösen két okból bír nagy fontossággal. Elsőben, mert a gyermekeiktől munkába különben sem mehető anyának keresetszerző foglalkozás vállalását lehetővé teszi, másrészt azokat a gyermekeket, kiket munkába járó anyjuk otthon eddig felügyelet nélkül hagyott, a nevelés- és gondozásnélküliség révén keletkező erkölcsi és testi veszélyektől mentesíti. Szóval a család leromlását előidéző okokat igyekszik eltávolítani. Kívánalmak kifejezésével a helyzet követelményeinek megfelelő, nagyjelentőségű alkotásokat létesíteni nem lehet. Társadalmi intézmények elhúzó, céltudattalan tevékenységét egyáltalán nem látjuk megbízhatóknak ily feladat elvégzésére.

Csak a közület maga valósíthatja meg mindazt, amit most róla a társadalomra hárít a szóbanforgó rendelet, az óvodai intézmény kibővítésével, át-szervezésével, tökéletesítésével. Mert az

óvoda ma mostani állapotában nem teljesítheti úgysem a rendeltetészerű hivatását.

Kertész város Németországban.

Dr. *Raschig* ludwigshafeni gazdag gyáros mintegy 200.000 m² területű, a város határában elterülő, tehermentes ingatlanát azzal a feltétellel bocsátotta szülővárosának tulajdonába, hogy a városi tanács köteles ehhez az ingatlanhoz hozzáadni a városnak a közelben elterülő, mintegy 150.000 m² területű ingatlanát, köteles továbbá megszerezni a két ingatlantest között fekvő 100.000 m² területű, magánosok tulajdonát képező ingatlant s az így 450.000 m² területű jószágtestet f. év végéig köteles 1000 m² területű parcelláknak 400, a háborúban rokkanttá vált, vagy legalább is a fronton huza-mosabb ideig szolgálatot teljesítő katonáknak kerti vetemények termesztése céljából átadni. Az ajándékozási szerződés szerint az egyes parcelláknak csak 15%-a építhető be, a fennmaradó résznek kerti vetemények céljaira kell szolgálnia. Ez lesz az első kertészváros – és nem kertváros – Németországban, amelynek megvalósításaihoz a ludwigshafeni városi tanács nagy buzgalommal fogott hozzá, nehogy a szükre szabott határidőből kifogyjon, amely esetben az ajándékozás hatályát veszti. Nagyon megnehezíti azonban a városi” tamács helyzetét az a körülmény, hogy a bajor kisajátítási törvény – ellentétben a magyar kisajátítási törvénnyel – nem ismeri el a községek kisajátítási jogát, enélkül pedig nem tudja megszerezni a feltételül

kikötött 100.000 m² területű ingatlant a magánosoktól, akik a háborús konjunktúrákat ott is kihasználni igyekezvén, azoknak árát rendkívül magasra szabták. Hogy az életrevaló eszme mégis megvalósulhasson s az első kertészváros létesülhessen, Ludwigshafen város tanácsa kérvénnyel fordult legutóbb a bajor kormányhoz, hogy sürgősen megalkotandó s a községnek a kisajátítási jogot legalább erre az egy esetre biztosító törvénnyel tegye lehetővé, hogy a város gazdasági fellendülését is előmozdító kertészvárosnak létesítése a f. év végéig biztosítva lehessen.

Irigyeljük Ludwigshafent, hogy egy dr. Raschigot mondhat magáénak. Nemcsak azt becsüljük dr. Raschigban, hogy ilyen nagyértékű adományt juttatott a közérdek szolgálatába, hanem azt is, hogy ilyen okosan tudta megválasztani a célt, melynek szolgálatába állította adományát. Öntudatosan és gondolkozva adakozó emberek: ezekben van nálunk nagy hiány. A jótékonyt színelő egyesületek, élelmes ingyenélő kéregetők zsebet tömjük meg tervszerűtlenül, vakjában való adakozásunkkal. Igaz, hogy ebben az állam elsősorban a hibás, mert a társadalmi jótékonyt szervezetlenül, szabad prédául engedi élelmes, vállalkozó szellemű embereknek és nem törődik az érem másik oldalával. Ez a másik oldal pedig szomorú látnivalókat nyújt: a fölsegítésre érdemes Ínségesek, a tényleg jótékonyt szorulókat magukra hagyását, azoknak végpusztulásba való jutását.

Az adni tudás külön képességet tételez fel és elsajátítására csak nagyon érett társadalmak alkalmasak. Addig is pedig, míg ez elkövetkezik, az államnak kell a társadalom jótékonyt tevékenységének irányítását kezébe venni. A dr. Raschigok nem úgy egyszerre születnek, évtizedeken keresztül tartó intenzív nevelő munka szükséges azok kiválasztódásához. Es ennek a nevelő munkának megalapozását kell az államnak a társadalmi jótékonyt központosításával és irányításával elvégezni.

Waldenburg németországai város, a csecsemőhalandóság leküzdése céljából, szabályrendeletet alkotott, melynek értelmében minden olyan szegény anya részére, ki maga szoptatja gyermekét, a szüléstől számított hat hónap tartamára, napi 30 pfennig szoptatási díjat állapít meg. A szoptatási díjak a város pénztárát terhelik. Az anyát a hatóság szigorúan ellenőrzi, hogy megfelel-e gyermekével szemben fennálló minden kötelességének. Azoknak az anyáknak, kik csecsemőjüket szoptatni képtelenek, a város megfelelő tápanyagot juttat természetben.

Waldenburgnak példáját követhetnék a mi városaink is. Mert az a kifogás, hogy a magyar városok anyagi helyzete nem engedi meg a szociálpolitikanak és szegényügynek egyelőre csak egyes ágazataiba való belyemélyedést, nem állhat meg. Sok fölösleges tételt tudunk valamennyi város költségvetésében, sok hiábavaló kiadást halmozni össze azokban nyakra-főre. A német városok, még a legszegé-

nyebbek is, nem vártak a társadalmi segélyakció megszervezéséig, hanem egymásután állapították meg a hadbavonultak családtagjai részére az állami hadisegélyt a létfenntartási minimumra kiegészítő városi hadisegélyeket. Milyen messze vannak még innen a mi városaink. Talán nem annyira a vezetőikben van a hiba, hanem az önkormányzati rendszer akrobatáiban; a most megalakuló városi párttól sokat várunk ebben az értelemben is. Két-három jótékonyaságot színlelő egyesület szubvenciójának megvonása és az első lépéshez szükséges tőke adva van.

Pozsony város népjóléti irodája.

Megírtuk, hogy Pozsony város egy új tanácsai ügyosztályt szándékozott felállítani, mely önálló hatáskörrel intézte volna a szociális ügyeket. Mint értesülünk, e terv megvalósításától egyelőre eláll a város s e helyett most városi szociális (népjóléti) irodát fognak létesíteni. „Általánosságban ennél az irodának nem bürokratikus szervezetnek, hanem oly intézménynek kell lennie, mely nagy mozgékonyasággal és rugalmassággal rendelkezék, hogy az individualizáló, iniciatív szociális tevékenységhez a viszonyok folytán keletkező, állandóan változó, előre meg sem állapítható feladatok elvégzéséhez mindenkor könnyen alkalmazkodhassak. Lehetetlen tehát előre részletesen paragrafusokba foglalni az intézmény feladatait. A leglényegesebb szempontja az iroda működésének az, hogy szervezze és működési körébe vonja a már meglévő, különböző intézményeket, az azokban rejlő erkölcsi és anyagi

erőket; nevelje és tudatosan fejlessze a város lakosságának szociális érzékét és a szociális kérdések megoldásához szükséges munkaszereket és hogy profilaktikusan működjék oly területeken is, amelyeken a törvények és rendeletek betűi még semmiféle beavatkozást nem igényelnek,” – írja az iroda felállítására ügyében kiküldött előkészítő-bizottság jelentésében. Lehetetlen, hogy meg ne ragadjuk, ki ne emeljük a jelentésből azt a gondolatot, melynek a szociálpolitikában és szegényügyben hitvallássá kell lennie: a szociálpolitikában és szegényügyi tevékenység körül az életviszonyok annyira s oly sokféle speciális esetet szolgáltatnak, hogy a teendőket előre formulázni, elskatulyázni, az eredmény kockázatát nélkül, lehetetlen. Mindenkin az adott viszonyokhoz képest történő eljárás után, a lehető legtökéletesebben segíteni: ez lehet a fő-principium egyedül.

Az iroda hatáskörébe tartoznának: az általános szociálpolitikai ügyek, népélemezés, közjótékonyasági ügyek, ipari és gazdasági magánügyek, (munkásvédelem, munkanélküliség elleni küzdelem, cselédkérdés, a fiatalok munkások erkölcsi és anyagi védelme), anya- és csecsemővédelem, a hadiárvák, özvegyek és rokkantak gondozása, népegészségügy (különös tekintettel a tuberkulózis és nemi betegségek elleni küzdelemre). Az iroda mellé népjóléti tanácsot szerveznének, mely legfeljebb 25-30 tagból állana. E tagokat, az iroda javaslatára, a városi polgárok közül a városi köz-

gyűlés választaná. Az ügyek iránt kellő érdeklődést nem mutató és három egymásutáni következő ülésről indokolatlanul elmaradó tagok tagságukat automaticæ elvesztenék.

Még terv az egész és örömmel látjuk belőle kibontakozni a nagy hozzáértéssel megalapozott perspektívákat. Csak a kivétel is hasonló szakértelemmel és a hivatás tudatával történjék.

Gyermekrendőrség. A fiatalkorúak kriminalitása Szegeden is olyan nagy mérvet öltött, hogy az ellene való védekezés eddigi eszközei elégtelenségnek bizonyultak. Érdekes eszme valósult meg Szegeden nemrégiben. Gyermekrendőrség alakult úriasszonyokból, – eddig már kétszázan jelentkeztek e szerepre – mely mintegy hatóság-szerűen működik és nem csupán egyedül a bűnözés megakadályozását szolgálja, hanem az általános gyermekvédelem szempontjából indul ki. A szervezés részleteit még nem ismerjük, a gondolatot azonban önmagában véve helyesnek tartjuk.

Budapest székesfőváros Népjóléti Központja „Népjóléti Közlöny” címmel kiadott hivatalos lapjának májusi, első számában eddigi működésének fejezetét hozza nyilvánosságra. A kezdet kezdetén álló munka ma is óriási arányokat mutat s ha a további fejlődés arányos lesz a munkaprogramra koncepciójával, a székesfőváros mintaintézménnyel fog dicsekedhetni. Bárczy István a lapban vezetőhelyen vázolja a Népjóléti Központ kitzűzött feladatait, melyekkel tökéletesen egyetértünk. „A Népjóléti Központ szervezése intézményesen hozzá-

tartozik a háborúból a békébe való átmenethez; a háború után valójában minden politika szociálpolitika lesz s a Népjóléti Központ erre a hatalmas munkára való felkészültséget akarja elsősorban biztosítani” – írja Bárczy István. A Népjóléti Központ eddigi működésében ugyan különösebb szociálpolitikát alig figyelhetünk meg, az csaknem egész vonalon az önmagában vett szegényügy mezején mozog. Természetesen nem hibáztatás akar lenni ez a megállapításunk, hanem csupán figyelmeztetés, hiszen négy hónap alatt a semmiből szociálpolitikát teremteni a varázsló sem képes. Nagyon, nagyon boldog ember lehet a Népjóléti Központ igazgatója, az alkotás lehetősége milyen gyönyörűen adatott meg neki. A képességeit nem ismerjük, de az, hogy Bárczy őt választotta erre a nagy feladatra, mindenesetre jó jel, valójában azonban a közeljövő fog erre a kérdésre válaszolni.

Fabius.

Az **Országos Gyermekvédő-Liga** most küldte szét 1916. évi zárszám-adását és működéséről szóló jelentését az érdeklődőknek. Munkásságát csak egyszerű, száraz szám adatok jelzik s még az ügyeket távolról szemlélőnek is szembetűnő az a nagykiterjedésű tevékenység, melyben a Liga hivatását betölteni igyekszik. Mert teljesen nem tölti be és hosszú utak vezetnek addig, míg azt mondhatjuk, hogy az általános gyermekvédelem követelményei mindenben kielégítettek. Az állami gyermekvédelemmel szemben, mely csak az elhagyott gyermekekre vonatkozik ez idő szerint, az Országos Gyermekvédő-

Ligára hárulna a feladat, hogy az általános gyermekvédelem harcosává legyen. Feladatának nem mondjuk hogy nincsen tudatában, de a tennivalók tervszerű, egy gondolatszerinti szerves megvalósításának módjait nem látja tisztán. Mert az, hogy egyes részeket összefüggés nélkül kikap az általános gyermekvédelemből, még nem az a munka, melyben a Liga hivatása kiemelülne. A gyermekvédelem terén a preventív gyermekvédelem a fontosabb és az ennek erős kifejlesztésére irányuló szándékot nem látjuk a Liga munkásságában kidomborodni.

A német szegényügyi kongresszus szeptember hó 21. és 22. napjain ül össze. Berlinben és tárgyalásainak főpontját a háborúból a békébe való átmenet idejének szegényügyi kérdései fogják képezni. Megbeszélésre kerülnek azután többek között a társadalmi jótékonyág egységes szervezésének módozatai is. A kongresszus előadói a legkiválóbb német szegényügyi szakemberek, kiknek irányítása mellett, az eddigi évek eredményeit tekintve, bizonyára értékes eszmék jutnak kialakulásra.

Nálunk, sajnos, hasonló szegényügyi kongresszus összehívására egyelőre kilátás nem mutatkozik, pedig itt elsősorban lenne kívánatos az égető kérdések megbeszélése. Nálunk tulajdonképeni szegényügy nincsen, csak szegények vannak és nagy összevisszaság, melynek tömkelegében a műkedvelők szabadon érvényesíthetik bizarr ötleteiket. A társadalmi előkelőség a mértéke manapság annak, hogy valaki

szegényügyi tényező lehessen, az ügyeket tisztán látó gyakorlati szakembereket pedig nem veszi észre senki, nem kérdezi meg senki, mert szürkék és kopottak akarnak lenni és minden céljuk az, hogy feltűnés nélkül, minél eredményesebben szolgálják a maguk kis körében a feladatot, melynek előbbrevitelére életüket szentelték. Mindazonáltal csodálkozunk, hogy szakembereink, épen az eredménynek hathatósabbá, jelentőségteljesebbé való tétele érdekében, német kollégáikhoz hasonlóan, nem kerestek módot tapasztalataik, eszméik közös kicserélésére, a teendő programjának megbeszélésére. Mert vannak szakembereink, vannak elég szép számban, nem történelmi nevek viselői, hanem közkatonák a végeken, ahol a legnagyobb a veszély. Szívesen vállalkoznánk arra, hogy közöttük kapcsolatot létesítsünk.

A **belügyminiszter** a Stefánia-Szövetség legutóbbi közgyűlésén bejelentette, hogy az anya- és csecsemővédelem terén korszakalkotó, nagy tervekkel fog a nagyközönség elé lépni. Úgy látszik, kezdik már hivatalosan is felismerni a gyermekvédelem nemzetfenntartó jelentőségét és közelegni kezdenek az általános, egyetemes gyermekvédelem felé. Erre mutat a belügyminiszter legutóbbi rendelete, melyet kétezer olyan munkásgyermek állami költségen való nyaralása ügyében adott ki, akik nem elhagytak. Mindezek természetesen csak jelek, de mindenestre az érdeklődés, jóakarát és hozzáértés jelei, melyeket az eddigi kormányok részéről bizony nem igen tapasztalunk.

talhattunk. Az egyetemes gyermekvédelemnek a családvédelem alapján való teljes kiépítésében hálás feladatot találna a belügyminiszter. Az alkotás gyönyörűsége csak úgy állandó, ha az alkotás is az marad.

Az állami gyermekvédelem köréből. Izsák községben, a kecskeméti áll. gyermekmenhely körletében, a külső gondozásba adott menhelyi gyermekeket a tápszülők egy része napszámba küldi és napi 5 koronát kitevő keresetüket a tápszülők elveszik. Két pozitíven bizonyított esetre hivatkozhatunk, egyikben kilenc, a másikban tizenegy éves a megdolgoztatott gyermek. Kívánatos lenne, ha az állami gyermekmenhelyek orsz. felügyelője az Izsák községben uralgó visszásságokat váratlan vizsgálattal állapíttatná meg.

Lovasberény községben egy kilencéves fiú, kit a falu tehénpásztorához szintén az áll. gyermekmenhely adott külső gondozásba, egy tizenegy és egy tizenhároméves társával egyetemben, maga őrizte Lovasberény község 314 tehenét. Emellett ebédet csak vasárnaponként kapott, köznapokon kétszer evett, reggel és este, akkor is csak kenyeret. Ez ügyben is szigorú vizsgálatot kérünk, a bűnösök példás megbüntetését.

Titkos gyermekek elhelyezése.

„Titkos gyermekek”-nek nevezik azokat az emberpalántákat, akiknek származására anyjuk fátyolt kíván borítani s az Országos Gyermekvédő-Liga közvetítésével helyezik el tápszülőknél őket. A tápszülőnek csak a gyermek keresztnévét mondják meg s így a diszkréció teljes. Bármily nagyjelentő-

ségű és eddig égető feladatot valósít meg a Liga e tevékenységével, a keresztültvitelnél sok kifogásolni valót találunk. A gyermekek elhelyezése magán-dajkaság útján történik s a helyi hatóság még sem nyer az elhelyezésről értesítést s így a gyermek ellenőrzését nem gyakorolhatja. Az ilyen elhelyezés jogszabályt sért és az engedély- és szerződésnélküli gyermektartás a tápanyával szemben a kihágási eljárás megindítását provokálja. A Liga megbízottjának havonként egyszer történő látogatása még nem elég ahhoz, hogy a szükséges ellenőrzés elmulasztása a gyermek sorsa felől megnyugvással szolgálhatna. Egy eset, mellyel épen most szemben állunk, meg egyenesen kétségessé teszi, hogy a Liga e tevékenysége gyermekvédelmi jelentőséggel bír. Tudomásunk van esetről, midőn a Liga olyan szoptatóanyához helyezett ki titkos gyermeket, kinek a hatósági-tisztiorvos megtagadta a szoptatási engedély kiadását, annak egészségi állapota és szoptatásra való képtelensége miatt. Es a szoptatóanya hiába kérte a gyermek visszavételét, másfél hónap óta hiába jár a Ligához avégből, hogy a gyermeket visszaadja, biztatásnál egyebet nem nyer, mert várnia kell, míg a Liga új szoptatóanyát talál. Furcsa eljárás és azért mutatunk rá nyilvánosan, hogy annál erősebben nyúljon a Liga ennek a fontos kérdésnek megvalósításához. Megfelelő szervezet híjában, ilyen, elintézésel csak azt érjük el, hogy a gyermek anyja titokban marad ugyan, de a gyermek elpusztul.

A kiadóhivatal üzenete. Olvasóinknak szíves elnézését kérjük- a lapunk megjelenésében előállott késedelemért, melyet rajtunk kívül álló ok, a nyomdaváltozás szükségessége idézett elő. Lapunk hatodik és hetedik száma f. évi augusztus hó közepe táján fog megjelenni, azután pedig havonként rendszeren.

M. kir. tudományegyetemi nyomda, Budapest.